

Rapport

ZOMERPEILING: WARMTE, BEESTJES, LELYSTAD EN STIKSTOFBELEID

Onderzoek in opdracht van Milieudefensie

augustus 2019

COLOFON

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2019/concept

Datum

Augustus 2019

Opdrachtgever

Milieudefensie

Auteurs

Wietse van Engeland
Davinia Wilson

Bestellingen

Exemplaren zijn verkrijgbaar bij de opdrachtgever.

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Doel van het onderzoek	5
1.3 Aanpak van het project	5
2. Belangrijkste uitkomsten.....	6
3. Nederlandse stikstofbeleid (Programmatische Aanpak Stikstof)	7
3.1 Voorgestelde maatregelen nog onbekend	7

1

HOOFDSTUK

Inleiding

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Milieudefensie heeft I&O Research gevraagd een landelijk representatief onderzoek te doen naar een aantal actuele onderwerpen die te maken hebben met de zomer.

1.2 Doel van het onderzoek

Milieudefensie wil graag weten hoe Nederlanders denken over de warmte/hitte en droogte in Nederland (en de bijbehorende gevolgen daarvan), over Airport Lelystad en het stikstofbeleid. Daartoe heeft ze I&O Research een draagvlak- en opinieonderzoek laten uitvoeren.

We onderscheiden hierbij de volgende onderzoeksvragen:

- Hoe bekend is het Nederlandse stikstofbeleid (de Programmatische Aanpak Stikstof)? En hoe beoordelen Nederlanders dit beleid?

1.3 Aanpak van het project

Het onderzoek bestaat uit een online enquête in het I&O Research panel waaraan 1.280 Nederlanders deelnamen. Het veldwerk vond plaats van donderdag 25 juli tot maandag 5 augustus. De gebruikte vraagstelling is opgenomen bij de bijbehorende grafiek.

Weging

De resultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, opleiding, regio en politiek stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 (TK 2017).

De onderzoeksresultaten zijn na herweging representatief voor Nederlanders van 18 jaar en ouder voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

Leeswijzer

- In hoofdstuk 2 worden de belangrijkste bevindingen beschreven (samenvatting).
- In hoofdstuk 3 komt het Nederlandse stikstofbeleid aan bod.

2. Belangrijkste uitkomsten

Nederlandse stikstofbeleid nog onbekend

De rechter heeft onlangs het Nederlandse stikstofbeleid (Programmatische Aanpak Stikstof) afgekeurd, omdat er teveel stikstof in de Nederlandse natuur terecht komt. De bekendheid van het Nederlandse stikstofbeleid (de Programmatische Aanpak Stikstof) is echter gering: een derde van de Nederlanders is ermee bekend en heeft een (globaal) beeld van wat het inhoudt. Ruim een kwart weet dat er een stikstofbeleid is, maar is onbekend met de inhoud daarvan, vier op de tien Nederlanders weten niet dat er een Nederlands stikstofbeleid is.

De meeste mensen hebben geen oordeel over het stikstofbeleid, maar onder degenen die dat wel hebben is het merendeel negatief (26% versus 18% positief).

Van degenen die bekend zijn met het Nederlandse stikstofbeleid wijst meer dan de helft de overheid (het Rijk) aan als de partij die verantwoordelijk is voor het feit dat een aantal bouwprojecten zijn stilgelegd, op afstand gevolgd door milieuorganisaties en de Europese Unie.

3. Nederlandse stikstofbeleid (Programmatische Aanpak Stikstof)

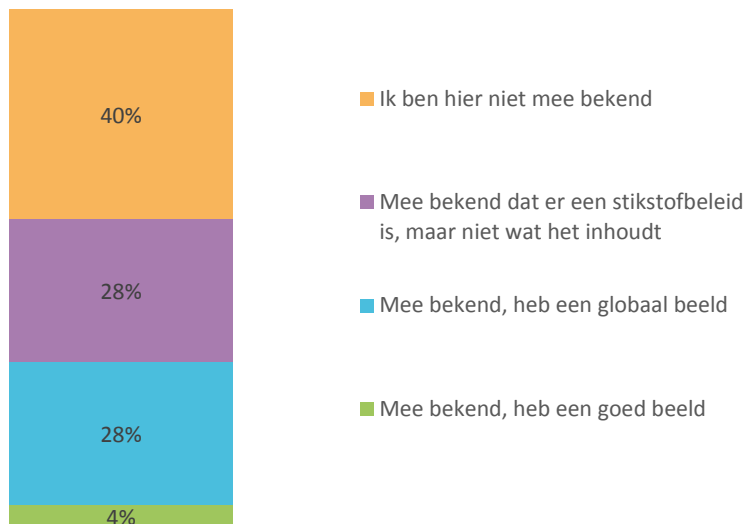
3.1 Voorgestelde maatregelen nog onbekend

De rechter heeft onlangs het Nederlandse stikstofbeleid (Programmatische Aanpak Stikstof) afgekeurd, omdat er teveel stikstof in de Nederlandse natuur terechtkomt. Dit zorgt ervoor dat bouwprojecten, van wegen en stallen tot aan de bouw van vliegvelden, niet door kunnen gaan of op zijn minst opnieuw goedkeuring moeten krijgen. Er zijn drie grote projecten opgeschort: de verbreding van de A12 en A27 bij Utrecht, de herinrichting van vliegbasis Twente en de uitbreiding van industrieterrein Oosterhorn bij Delfzijl.

Volgens minister Van Nieuwenhuizen heeft de uitspraak van de Raad van State gevolgen voor “zo’n beetje ieder bouwproject” in Nederland.¹ De bekendheid van het Nederlandse stikstofbeleid (de Programmatische Aanpak Stikstof) is echter gering: een derde van de Nederlanders is ermee bekend en heeft een (globaal) beeld van wat het inhoudt. Ruim een kwart weet dat er een stikstofbeleid is, maar is onbekend met de inhoud daarvan, vier op de tien Nederlanders wist niet dat er een Nederlands stikstofbeleid is.

Figuur 3.1

In hoeverre bent u bekend met het Nederlandse stikstofbeleid (Programmatische Aanpak Stikstof)? (Basis: allen).

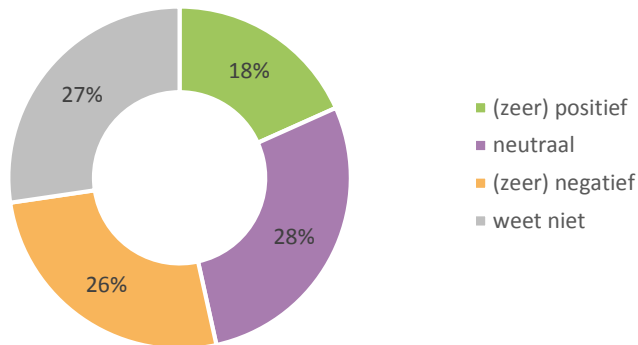
¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/06/14/crisisteam-opgezet-voor-oplossingen-stikstofbeleid-a3963779>

Oordeel over het stikstofbeleid eerder negatief dan positief

Het oordeel over stikstofbeleid geeft een vlak beeld: de meeste Nederlanders die bekend zijn met het stikstofbeleid hebben er geen oordeel over (27%) of staan er neutraal tegenover (28%). Het aandeel dat positief is over het beleid tot nu toe is 18 procent en daarmee iets kleiner dan het aandeel negatief tegenover het beleid staat (26%).

Figuur 3.2

Wat is uw oordeel over het Nederlandse stikstofbeleid tot nu toe (Programmatische Aanpak Stikstof)? (Basis: bekend met het Nederlandse stikstofbeleid.)

Ondanks dat het ervoor zorgt dat sommige bouwprojecten worden opgeschort is een meerderheid van de Nederlanders het eens met de stelling 'Het is terecht dat de milieuproblemen rondom stikstof worden aangepakt, ook als dit betekent dat sommige (bouw)projecten opnieuw beoordeeld moeten worden of niet door kunnen gaan.' Naar opleiding zien we verschillen: onder hoger opgeleiden is een ruime meerderheid van 62 procent het eens met de stelling, terwijl dit onder lager opgeleiden vier op de tien is (42%).

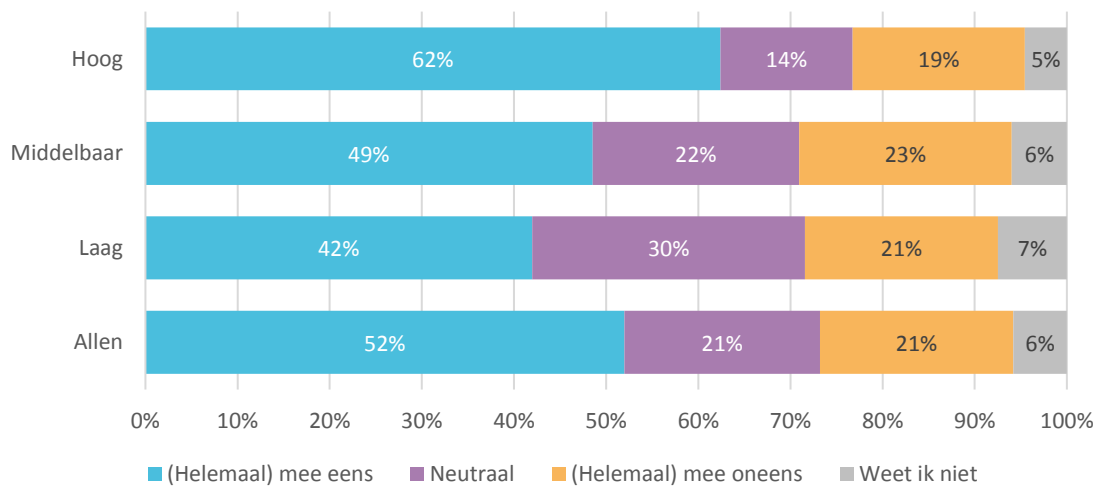
Figuur 3.3

De rechter heeft onlangs het Nederlandse stikstofbeleid (Programmatische Aanpak Stikstof) afgekeurd, omdat er teveel stikstof wordt uitgestoten en in de Nederlandse natuur terecht komt. Dit is slecht voor de natuur en bij wet verboden.

Dit zorgt er voor dat bouwprojecten, van wegen en stallen tot aan de bouw van vliegvelden, niet door kunnen gaan of op zijn minst opnieuw goedkeuring moeten krijgen. Er zijn drie grote projecten opgeschort: de verbreding van de A12 en A27 bij Utrecht, de herinrichting van vliegbasis Twente en de uitbreiding van industrieterrein Oosterhorn bij Delfzijl.

In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stelling?

Het is terecht dat de milieuproblemen rondom stikstof worden aangepakt, ook als dit betekent dat sommige (bouw)projecten opnieuw beoordeeld moeten worden of niet door kunnen gaan. *(Basis: allen, naar opleidingsniveau)*

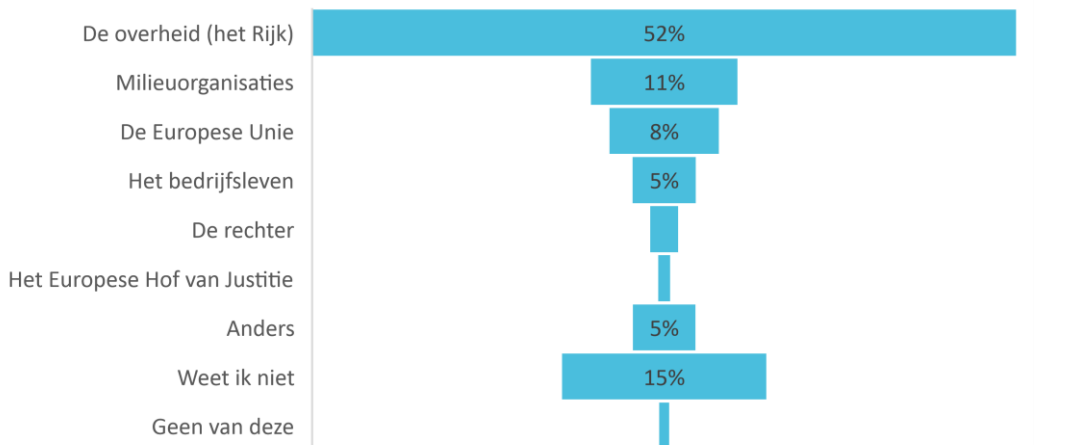

Overheid wordt gezien als verantwoordelijke voor de ontstane situatie

De rechter heeft dus het Nederlandse stikstofbeleid afgekeurd en als gevolg daarvan is er een aantal bouwprojecten stilgelegd. Van degenen die bekend zijn met het Nederlandse stikstofbeleid wijst meer dan de helft de overheid (het Rijk) aan als de partij die verantwoordelijk is voor het feit dat een aantal bouwprojecten is stilgelegd, op afstand gevolgd door milieuoorganisaties en de Europese Unie.

Figuur 3.4

De rechter heeft dus het Nederlandse stikstofbeleid afgekeurd en als gevolg daarvan zijn er een aantal bouwprojecten die zijn stilgelegd. Wie is volgens u verantwoordelijk voor de situatie die is ontstaan? (Basis: bekend met het Nederlandse stikstofbeleid.)

Maatregelen om stikstof te beperken

We legden een aantal maatregelen om stikstof te beperken aan Nederlanders voor. De industrie laten betalen voor hun eigen vervuiling en op die manier verduurzaming stimuleren krijgt de goedkeuring van tachtig procent van de Nederlanders. Meer investeringen in alternatieven voor de auto krijgt de steun van bijna zeven op de tien Nederlanders. Het inkrimpen van de veestapel krijgt de minste bijval: 47 procent is hier voor.

Figuur 3.5

Vooraf door auto's, industrie en veeteelt komt er teveel stikstof in de Nederlandse natuur terecht. Wat is uw oordeel over de volgende maatregelen om stikstof te beperken? (Basis: allen)

